

Valtuustokysely aluevaltuutettu **Mika Flöjt** (saapunut 30.11.2025):

Valtuustokysely Pohteen ikäihmisten (65+ -vuotiaat) mielenterveyspalveluita koskien, miten palvelut on tällä hetkellä järjestetty ja resursoitu suhteessa alueen ikäihmisten määrään.

1) Kuinka iso osa 65+ -ikäisistä saa mielenterveyspalveluita perustasolla? Entä erityistasolla?

*Vuonna 2025 **0,016 asiakasta per väestö** on saanut mielenterveyspalveluita (palvelumuoto T71 mielenterveystyö) Pohteella perustason palveluissa (sisältää perustason erikoissairaanhoidon). Psykiatrasta tai geriatrasta psykiatrasta erikoissairaanhoidon on saanut **0,005 asiakasta per väestö**.*

2) Vastaavatko mielenterveyshoitoa saavien ikäihmisten määrät sitä, mitä tiedetään ikääntyneiden mielenterveyshäiriöiden yleisyydestä (esimerkiksi mielialaoireita 15–20 prosentilla, masennus 2,5–5 prosentilla, ahdistuneisuus 1,2–15 prosentilla)?

- *Erikoissairaanhoidossavanhuspsykiatrian yksikössä potilasprofiili on seuraavanlainen:
30% sairastaa psykoositason sairautta (harhaluuloisuushäiriö, skitsofrenia, muut psykoosit)
54 % sairastaa mielialahäiriötä (vaikea masennus yleisin)
11% sairastaa ahdistuneisuushäiriötä
5 % muita psykiatrisia häiriöitä*

Liitteenä vanhuspsykiatrian yksiköstä v 2023 ilmestynyt artikkeli, josta saa lisäinformaatiota Yksikön 10-vuotisseurannasta: https://www.psykiatriantutkimussaatio.fi/wp-content/uploads/2023/10/Psychiatria_Fennica-2023-Sutinen.pdf

Vuonna 2025 yli 65-vuotiaiden palvelun käyttö on ollut vähäisempää kuin nuoremmilla ikäryhmillä poislukien 0-6-vuotiaat lapset.

3) Saavatko ikäihmiset tarpeenmukaisia mielenterveyspalveluja asiantuntijoiden esittämien suositusten mukaisesti moniammatillisesti niin perus- kuin erityistasolla (vastaanottokäynnit hoitajalla, lääkäriä ja erityistyöntekijöillä [psykologi, psykoterapeutti, sosiaalityöntekijä, toimintaterapeutti, fysioterapeutti])?

Tietoa ei voida kerätä. Pohteella on tarjolla kaikkia palvelumuotoja myös ikäihmisille.

4) Onko Pohteen kunnissa alueellisia eroja palveluiden tarjoamisessa ikäihmisille ja sitä kautta eroja palveluiden käyttömäärissä?

Kyllä, yli 65-vuotiaiden perustason palvelunkäyttö on ollut vuonna 2025 korkeinta Koillismaalla ja Oulun eteläisellä alueella (0,028 asiakasta per väestö) ja matalinta Rannikkoseudulla (0,0009 asiakasta per väestö). Näin huomattava ero voi selittyä myös todellisten käyntien lisäksi kirjaamistavan eroilla. Psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa ei merkittäviä eroja.

5) Minkä verran OYS:n erityisosaamisyksikön, Vanhuspsykiatrian yksikön (poliklinikka ja osasto), resursseja on lisätty suhteessa kasvavaan ikäihmisten määrään vuosina 2010– 2025? Pyydetään tiedot resurssien lisäyksestä a) euroissa, b) prosenteissa ja c) henkilöstön määrän kehityksenä eri vuosina. Henkilöstön suhteen pyydetään erittelemään lääkäriresurssi, hoitajaresurssi sekä erityistyöntekijöistä sosiaalityöntekijän, psykologin, toimintaterapeutin ja fysioterapeutin resurssit.

HR-lukuja voidaan järjestelmistä antaa vain Pohteen ajalta.

HR-järjestelmien näkökulmasta ko. yksikköön (P64410) kohdistuvat henkilömäärät:

	Palkallinen työpanos	Toteutunut työpanos	Henkilöstömäärä 31.12.		
			vakituinen	määräaikainen	yht
2023	28	23	22	6	28
2024	27,8	22,6	22	7	29
2025	28,4	23	23	4	27

	Esihenkilöt	Lääkärit	Hoitohenkilöstö	Asiantuntija- ja tutkimushenkilöstö	Sosiaalitoimen henkilöstö	Yht
2023	2	2	21	2	1	28
2024	2	3	22	2	0	29
2025	2	2	21	2	0	27

Sosiaalitoimen henkilöstöön on sisällynyt yksi sosiaalityöntekijän tehtävä.
Asiantuntija ja tutkimushenkilöstöön sisältyy proviisori (1) ja psykologi (1).
Yksi toimintaterapeutin tehtävä sisältyy hoitohenkilöstöön.

Vanhuspsykiatrian yksikön hoitopäivät ovat kasvaneet 54 % (v 2010 vuoteen 2024) (1965 - >3034)

Vanhuspsykiatrian yksikön avohoitopäivät ovat lisääntyneet 309% (v 2010 vuoteen 2024) (210 - > 860)

Syynä on vanhuspsykiatrian yksikön profiilin muutos 2020-luvulla päiväpotilastoiminnan lisäämiseen

6) Kuinka monta prosenttia iäkkäistä on saanut Pohteen kustantamaa (psykoterapeutin antamaa) psykoterapiaa Pohteen olemassaolon aikana eri vuosina, koska Kela ei korvaa, vaan se on hyvinvointialueiden vastuulla? Kuinka pitkiä psykoterapiajaksot ovat olleet? (vertailu: Kela kustantaa kuntoutuspsykoterapiaa työikäisille max kolme vuotta)

- Lääkinnällisenä kuntoutuksena psykoterapiaa ei Pohteen aikana ole ikäihmisille hankittu.

- Vanhuspsykiatrian yksikön pkl:lla 2 sairaanhoitajalla on lyhytterapiakoulutus ja he ottavat vastaan potilaita. Tällä hetkellä hoidossa n 25 potilasta on lyhytterapiassa.

7) Miten ikäihmisten mielenterveyshoito aiotaan toteuttaa jatkossa iäkkäiden määrän jatkuvasti kasvaessa huomioiden mm. vanhusasiavaltuutetun kannanotot sekä asiantuntijoiden suositukset (mm. Duodecim-lehden teemanumero 4/2024)?

lääkään väestön määrän kasvaessa myös mielenterveysongelmista ja varsinaisista psykiatrisista sairauksista kärsivien ikäihmisten määrä luonnollisesti lisääntyy. Tästä seurauksena on se, että mikään yksittäinen erikoisala tai edes yksinomaan terveydenhuolto ei kykene hoitamaan oireiden, sairauksien ja niihin liittyvän toimintakyvyn aleneman aiheuttamaa monimuotoista ongelmakenttää. Tarvitaan yhteistyötä terveys- ja sosiaalipalveluiden ja muiden palveluiden, kolmannen sektorin ja ikäihmisten itsensä ja heidän luonnollisten verkostojensa välille. Terveydenhuollon kannalta keskeistä on lisätä tietämystä iäkkäiden psykiatrisen oireilun ja sen hoidon erityispiirteistä sekä perusterveydenhuollon että muita aikuisia hoitavan ns. yleispsykiatrian toimijoille. Mahdollisesti on tarpeen muodostaa ikäihmisten mielenterveysongelmien ja psykiatristen sairauksien hoito- ja palveluketju ja tässä yhteydessä tarkentaa hoidonporrastuksen kysymyksiä.

Mitä tulee vanhuspsykiatrian erityistason palveluihin, niin paraikaa selvitellään, olisiko vanhuspsykiatrian poliklinikan toiminta mielekäästä siirtää muun aikuisten psykiatrisen avohoidon yhteyteen keskitettyihin palveluihin. Tässä yhteydessä pohdittavaksi tulee myös konsultaatiotoiminnan lisääminen ja myös hoitotyön konsultaatioiden tarpeellisuudesta ja mahdollisuudesta on keskusteltu. Vanhuspsykiatrian osaston paikkamääriin ei ole tulossa lisäystä, mutta on toki huomioitava, että muille aikuisille tarkoitetuilla psykiatrisilla osastoilla hoidetaan myös ikäihmisiä, mikäli heidän oirekuvansa ei vaadi vanhuspsykiatrista erikoisosaamista. Ikäihmisillä, kuten muillakin ikäryhmillä, tavoitteena tulee olla niin toimiva hoidon ja palveluiden kokonaisuus, että osastohoitoa ei tarvita tai tarvitaan vain hyvin lyhyen aikaa.

13.2.2026

Leena Mämmi-Laukka

toimialuejohtaja

Perhe- ja sosiaalipalvelut, Oys psykiatria

Mervi Koski

toimialuejohtaja

Ikäihmisten palvelut